

Synpunkter på förslag till skyddsområde och skyddsföreskrifter för Racken vattenskyddsområde

LRF har tagit del av förslaget till vattenskyddsområde för Racken och vill lämna följande synpunkter.

Information till sakägare

Den viktigaste delen i att skapa ett bra vattenskydd är kommunikationen med berörda sakägare. Detta framkommer tydligt i Naturvårdsverkets handbok för inrättade av vattenskyddsområde(2010:5):

”För att arbetet med vattenskyddsområden ska bli framgångsrikt är det angeläget att arbetet inriktas mot öppenhet och dialog med medborgarna samt att god information ges t.ex. i samband med inledande samtal, remiss, kungörelse och andra skeden där markägare, närboende, organisationer m.fl. kan göra sina röster hörda. Kontakterna bör genomföras med respekt för vars och ens särintressen. Särskilt viktig är naturligtvis kontakten med markägaren. För den enskilde markägaren kan föreskrifterna innebära ett stort ingrepp i äganderätten eller rådigheten över egendomen”

Det är därför beklagligt att konstatera att huvudmannen inte är villiga att investera i att bygga ett bra vattenskydd genom att ge alla tillräcklig information för att sakägarna ska kunna vara en del av den demokratiska processen. LRF, eller någon annan sakägare, har inte fått del av något som helst underlag för hur huvudmannen kommit fram till förslaget gällande Rackens skyddsområde och skyddsföreskrifter.

Handbok om vattenskyddsområde (NV 2010:5) ska vara utgångspunkt i arbetet med att inrätta och revidera vattenskyddsområden. Indelningen av ett skyddsområde i zoner, med tillhörande föreskrifter, ska vara anpassad efter skyddsbehovet och de naturgivna förhållandena i respektive zon. Ett vattenskyddsområde ska vara korrekt avgränsat och korrekt indelat i skyddszoner, utifrån ett underlag som håller god kvalitet. Förutom att detta gör vattenskyddsområdet rättssäkert är det även lättare att besvara följdfrågor, att argumentera för och emot olika föreskrifter och enklare att revidera vattenskyddsområdet.

Vi vet inte vilket skyddsbehov som finns, vilken riskvärdering som gjorts, vilka de naturgivna förhållandena är. Vi kan inte bedöma om underlaget håller tillräcklig kvalitet eller om det är rättssäkert. Detta tillvägagångssätt skadar förtroendet mellan verksamhetsutövare och kommunen och riskerar att i förlängningen försämra respekten och skyddet av vattentakten. Undertecknad har varit i kontakt med Arvika

20181210

Teknik och eftersom underlagsmaterialet inte lämnades ut skulle frågor besvaras om det fanns sådana. Frågor har ställts i epost den 6 juli. Inga av dessa frågor har besvarats av Arvika Teknik.

Fastställande av skyddsföreskrifter är en mycket viktig process eftersom berörda sakägare får leva med föreskrifterna under verksamhetens fortsatta existens och i värsta fall kan verksamheter tvingas avvecklas. Det är därför av oerhörd vikt med en öppen process med berörda där alla fått möjligheten att ta del av allt underlagsmaterial. Det borde ligga i allas intresse att slutprodukten resulterar i föreskrifter som blir förutsägbara, transparenta och väl avvägda utifrån de lokala förutsättningarna som råder på platsen. Som samrådet har genomförts så kan omöjliga berörda sakägare bidra, då de inte vet bakgrunden till föreslagna föreskrifter.

För att ändå kunna göra en bedömning av rimligheten i förslaget har vi jämfört med liknade vattenskyddsområden för ytvattentäkter i Värmland och Västra Götaland, se bilagor. Det ska sägas att dessa exempel har mer intensiv markanvändning, större andel jordbruksareal inom skyddsområdet, försörjer fler antal människor och det finns ingen reservvattentäkt för dessa täkter. Jämförelsen visar att föreslagna föreskrifter för Racken är betydligt mer långtgående än för de andra ytvattentäkterna.

Kostnader och varaktighet för tillstånd

Vår uppfattning är att tillståndsansökningar för verksamhetsutövare som finns inom skyddsområdet ska vara kostnadsfria. De som råkar få sin verksamhet inom ett kommunalt vattenskyddsområde får ta på sig ett stort åtagande jämfört med andra verksamhetsutövare som inte råkar ha sin verksamhet inom vattenskyddsområde. Det vore därför rimligt att kommunen inte tar ut några avgifter för dem som får ta ett extra samhällsansvar. Det skulle också skapa neutralitet mot verksamhetsutövare som ligger utanför skyddsområdet. Ett flertal kommuner har upprättat en policy där vattenkollektivet tar kostnaden för tillståndsansökningarna. Dessa kommuner som har tillämpat detta har erfarit att dessa pengar är småpengar i sammanhanget och man i stället ser det som en investering i ett gott samarbete med verksamhetsutövarna. Vidar så är det viktigt att tillstånden bli mångåriga, förslagsvis att de gäller tills vidare, till dess verksamheten förändras påtagligt.

Synpunkter på skyddsföreskrifter

§1 Petroleumprodukter samt uppställning av fordon

Inom primär zon är föreskriften är mycket långtgående då all hantering av petroleumprodukter och brandfarliga vätskor är förbjuden om de inte ryms inom undantagen. Eftersom undantagen är ytterst begränsade, så innebär det i praktiken att all hantering i en verksamhet av oljor och brandfarliga vätskor är förbjudna inom

20181210

primär zon. Dessutom är alla kemikalier i §2 också förbjudna. Detta innebär rent praktiskt att en verksamhetsutövare inte kan tanka motorsågen inom primär zon.

Det är en otydlig skrivning vad gäller när anmälan krävs. Vi antar att anmälan krävs om den sammanlagda volymen överstiger 250 l inom ramen för undantaget. Det innebär tex att anmälan gäller för volym som finns i fordons drivmedelstankar. Enligt NFS 2010:5 så bör drivmedel i fordonstankar undantas tillstånd/anmälan.

LRF har aldrig mött en lika hård skrivning i något annat vso för ytvatten. Den vanligt förekommande föreskriften brukar var att hantering över 250 l petroleumprodukter kräver tillstånd/anmälan. Också Naturvårdsverkets nya föreskrifter, NFS 2017:5, indikerar i 4 kap §2 att förbud mot hantering utan sekundärt skydd under 250 l inte är nödvändig.

Förslagen skrivning är orimligt långtgående och vi föreslår att en volymgräns på 250 l där det blir tillståndspliktigt att hantera petroleumprodukter i primär zon. I sekundär zon anser vi att ordinarie lagstiftning räcker för att skydda vattentäkten (NFS 2017:5, MSBFS 2018:3)

När det gäller undantaget för tankning i primär zon så uppfattar vi kravet som att i praktiken måste tankning ske inomhus eftersom ytan ska vara försedd med täta kanter och botten. Det innebär att för dom som har en cistern inom primär zon måste bygga platta med tak där tankning sker. Detta kommer att vara en stor kostnad för enskilda verksamhetsutövare. En rimligare lösning är att ta bort kravet på kanter och bara har krav på att tankning sker på yta beständig mot oljeprodukter.

§2 Bekämpningsmedel och kemikalier

Hav och Naturvårdsverket har givit ut en vägledning, Tillstånd till användning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden 2016:7.

I denna vägledning redogörs för när förbud mot växtskyddsmedel kan vara aktuellt.

Förbud kan vara ett alternativ om:

- *Den sammantagna effekten av viss markanvändning inom ett område blir oacceptabelt stor.*
- *Konsekvenserna av en verksamhet bedöms bli allvarliga och kunskapsläget inte medger att riskerna kan reduceras i tillräcklig omfattning genom att ställa krav på skyddsåtgärder eller andra begränsningar.*

Användningen av bekämpningsmedel inom primär skyddszon är mycket begränsat, och det gäller för övrigt hela avrinningsområdet. Dock kan det finnas anledning ibland tex vid vallbrott eller förekomst av besvärliga ogräs att kunna använda bekämpningsmedel.

Den generella tillståndsplikten på bekämpningsmedel har tagits bort from 1 jan 2018. En av orsakerna är att prövning ska göras i det enskilda fallet. Med ett generellt förbud

20181210

blir inte denna prövning möjlig. Med tanke på förutsättningar i området med mycket liten andel jordbruksmark och en markanvändning som inte kräver mycket bekämpningsmedel så anser vi att en tillståndsplikt är mer rimligt. Det som är den största risken med bekämpningsmedel inom en ytvattentäkt är inte själva spridningen utan det är hantering vid påfyllning. Denna kan dock med fördel ske någon annanstans än i primär skyddszon.

Vidare kan konstateras att nuvarande föreskrifter inte är särskilt gamla, år 2000, och nu föreskrivs tillståndsplikt i hela skyddsområdet. Så frågan är vilken annan bedömning som tillkommit?

Att förbjuda all hantering av kemikalier är också extremt långtgående om man jämför med andra ytvattentäkter vars föreskrifter som är fastställda av länsstyrelsen. En vanligt förekommande föreskrift brukar vara tillståndsplikt över en viss volym i primär skyddszon och ofta ingen reglering i sekundär zon. En verksamhetsutövare inom primär zon kan sannolikt inte fortsätta att bedriva sin verksamhet då kemikalier förekommer i en eller annan form som är större än normal hushållsförbrukning.

§ 3 Växtnäring

Med tanke på den extensiva drift av åkermarken, nästan bara vallodling som är den mest lågläckande grödan, och näringsfattiga förhållanden i sjön Racken så är föreskriften mycket långtgående. Den nuvarande föreskriften reglerar bara lagring av stallgödsel. Uppenbarligen finns inga problem med höga näringshalter i sjön, tvärtom är det näringsfattigt. Spridning och lagring av växtnäringsämnen är reglerat i befintlig lagstiftning SJVFS 2015:21 och förordning 1998:915 miljöhänsyn i jordbruket.

Normalt sett brukar inte hantering och spridning av handelsgödsel vara reglerat i ytvattentäkter.

LRF anser att befintlig lagstiftning räcker för att skydda dricksvattentäkten givet de förutsättningar som finns på platsen. Som andrahandsalternativ förslås tillståndsplikt i primär skyddszon och ingen tillståndsplikt i sekundär zon. Vi föreslår istället att man lägger in det förbud som finns i nitratkänsligt område i föreskriften:

Förbud gäller för spridning av stallgödsel på vattenmättad, översvämmad, snötäckt eller frusen mark. (se exempel Karlstad i bilagan)

§ 4 Djurhållning

Att förbjuda strandbete för yngre djur än 7 veckor inom primär skyddszon är inte en acceptabel föreskrift. Det finns för närvarande inte någonting i forskningslitteraturen i Sverige som styrker samband mellan betesdjur som betar på strandängar och smittorisk via råvatten och ytvattenverk till människor som konsumerar dricksvatten från ytvattentäkter. I det nationella strategidokumentet "Infektion med

20181210

Cryptosporidium” från 2014, är undertecknat av fem statliga myndigheter. Där dras följande slutsats om restriktioner kring strandbete:

”Att begränsa strandbete inom vattenskyddsområde diskuteras som en riskreducerande åtgärd på vissa platser. Med den kunskap om förekomst av zoonotiska cryptosporidier hos svenska lantbruksdjur vi idag besitter kan nyttan av sådana restriktioner ifrågasättas och bör utredas vidare innan de införs.”

Konsekvenserna av ett sådant förbud kring sjön Racken skulle bli förödande för den biologiska mångfalden och boendemiljön. Det kommer att leda till igenväxning av sjön då djurhållare i praktiken inte kan ha betesdjur inom primär skyddszon.

Att föreslå föreskrifter som inte ha vetenskapliga belägg och som får så stora konsekvenser är inte acceptabelt och överensstämmer inte med miljöbalkens proportionalitetsprincip 7 kap. § 25.

§ 5 Skogsavverkning

Här förslås reglering genom tillstånd/anmälan av maskinell skogsbruksåtgärd i alla skyddszoner. Också denna föreskrift saknar motsvarighet i något annat vattenskyddsområde som LRF känner till. Frågan är vilket riskbedömning Arvika Teknik har gjort? Vi vet inte vilka risker Arvika Teknik har identifierat med en maskinell skogsbruksåtgärd som då inte redan regleras via andra skydds föreskrifter som exempelvis petroleumprodukter och parkering.

Skogsvårdslagen § 30 reglerar mycket av de skogsbrukliga åtgärderna, bla vad gäller åtgärder kring vatten. Det ställs krav på skydds zoner, hur markberedning ska gå till och skydds dikning. Slamfickor ska anläggas för att inte påverka vattenkvalitén negativt. När en skogsägare ska göra en skoglig åtgärd så råder samrådsplikt eller anmälningsplikt för att göra en avverkningsanmälan. Då föreligger också en skyldighet för Skogsstyrelsen att samråda med kommunen:

Skogsstyrelsen skall samråda med kommunen i frågor av särskild vikt med hänsyn till de lokala förhållandena, Förordning (2005:1149).

Då är ett rimligt förfarande att när en skogsägare gör en avverkningsanmälan så får skogsstyrelsen samråda med kommunen om vilka försiktighetsmått som är lämpliga och sedan får skogsägaren med sig det via skogsstyrelsens beslut för avverkningsanmälan. Det är inte rimligt att skogsägaren ska söka tillstånd/anmälan för alla maskinella skogsbruksåtgärder vilket kan bli fallet varje år för en skogsbrukare då det blir exempelvis vindfällerna på fastigheten. Det är heller inte rimligt att skogsägaren ska vända sig till två myndigheter i samband med en avverkningsanmälan, särskilt i ljuset av att det föreligger en skyldighet för Skogsstyrelsen att samråda med kommunen.

Arvika Teknik behöver visa vilka risker som finns med maskinella skogsbruksåtgärder, särskilt när det gäller röjning och gallring. Alla andra åtgärder som nämns i föreskriften

20181210

råder redan samrådsplikt med Skogsstyrelsen för den enskilde skogsägaren. Dessa frågor behandlas lämpligast av den skogliga expertmyndigheten.

Arvika Teknisk behöver också svara på vilken skoglig kompetens som finns på kommunen att hantera dessa frågor.

LRF föreslår att skogliga försiktighetsmått hanteras av Skogsstyrelsen i samband med avverkningsanmälan och att förskriften stryks i sin helhet.

§7 Avloppsanläggningar

Det är en ganska långtgående föreskrift att förbjuda nyetablering av avloppsanläggning för infiltration, särskilt i sekundär zon. I de allmänna råden till MB 2 kap § 22 anges tillståndsplikt i sekundär zon.

Oklart vad som gäller i primär zon vid ändring av befintlig anläggning. Är sluten tank förbjuden då också? Kretsloppanläggningar med snålspolande toaletter blir i så fall inte möjlig i primär skyddszon.

Det behöver ändras under *definitioner* när det gäller *avloppsvatten*. Avvattning av mark kallas inte avloppsvatten, det går juridiskt under markavvattning och har annan lagstiftning.

§ 8 Materialtäkter och markarbeten

Det bör sättas en högre gräns än 25 m³ som där krav på tillståndsplikt inträder. Vanligt förekommande i vattenskyddsområden 200 – 400 m³ som gräns för tillståndsplikt.

§10 Miljöfarlig verksamhet

Begreppet miljöfarlig verksamhet är väldigt vitt och omfattar nästan all verksamhet. Därför är föreskriften framför allt i sekundär zon långtgående. Om man bygger ett djurstall, är det ändring av miljöfarlig verksamhet som innebär risk för ytvattnet?

I de allmänna råden till MB 7kap § 22 anges att i sekundär zon föreskriva krav på tillstånd för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet. Det är en mycket mer rimlig reglering än vad som nu föreslås av Arvika Teknik. Nuvarande förslag blir väldigt svårtolkad, särskilt för verksamhetsutövare, när tillståndsplikt inträder. I princip innebär skrivningen att vid varje förändring av verksamheten måste kommunen kontaktas för att utreda om verksamheten utgör risk för ytvattnet.

LRF föreslår att man följer de allmänna råden på denna punkt i sekundär zon och föreskriver tillståndsplikt på ny anmälningspliktig verksamhet.

Det är heller inte vanligt att ha med denna föreskrift i vattenskyddsområden för en ytvattentäkt. En större miljöfarlig verksamhet som är anmälningspliktig eller

20181210

tillståndspliktig blir ändå prövad av kommun eller länsstyrelse. I de tre bilagda besluten finns inte denna föreskrift med.

§ 11 Trafik på sjö

Lite oklart vad som gäller med de formulering som är angivna i föreskriften. Är användning av fyrtaktsmotor ok? Sedan anges att alla motordrivna fordon är förbjudna. Det skulle innebära att även att fordon med elmotor är förbjuden vilket inte är rimligt. När det gäller undantag så bör även undantag medges för transporter som är nödvändiga skogsbrukets skötsel, exv på öar för att ta hand om kantträd i sjöar och vattendrag.

Övrigt

Vi förutsätter att Arvika Teknik tar fram erforderliga skyltar som upplyser om vattenskyddsområdet som ska finnas vid alla påfyllningsplatser för petroleum utan kostnad för verksamhetsutövarna.

Med vänlig hälsning

Christer Jansson

Verksamhetsutvecklare

LRF Värmland

Torbjörn Olsson

Ordförande Arvika kommungrupp